

Bozsik Yvette: „Túl sok a férfi a szakmában, sok a torzsalkodás, a negatív energia.

Bozsik Yvette: „Túl sok a férfi a szakmában, sok a torzsalkodás, a negatív energia. Kell a nő, a pozitív töltés. Remélem, egyfajta egyensúlyt tudok majd teremteni...”

Bozsik Yvette, a kortárs tánc egyik legjelesebb képviselője, akit külföldön is a legjobbak között emlegetnek (a pozsonyi közönség is láthatta őt évekkal ezelőtt), rövid kihagyás után a Tüzes angyallal tért vissza a színpadra. Ez most a legfontosabb darab számára, s mint minden egyes koreográfiájával, ezzel is új kört fut a pályán.

Gondolom, az anyaságra is úgy készült, mint bármelyik koreográfiájára. Telített lélekkel.

Én semmit sem tervezek az életben. A baba sem volt tervezve. Egyszer csak rám tört az érzés, hogy gyerek kell. Ehhez természetesen az az erős érzelem is szükséges volt, amely Erikhez köt. Első házasságomból pedig épp ez hiányzott. A mindent elsőprő érzelem. A hatalmas szenvedély.

Erikkel hogyan találkozott?

A Vakvagányok című játékfilm plakátját csinálta. Én játszottam a filmben, ő meg jött fotózni. Engem. De mert festőművész, megkérdezte, festhet-e rólam néhány képet. Hát hogyne! Ki az a nő, aki erre azt feleli, hogy „Jaj, nem!” Eddig még soha senki nem akart képet festeni rólam. Már a kérdés is jólesett. Korábban nem is ismertük egymást, Erik egyetlen darabban sem látott, tehát nem úgy közeledett hozzám, mint egy rajongó, hogy mennyire szerette, amikor... nem! Nőként voltam rokonszenves számára. Aztán kezdődött egy nagyon nehéz viaskodás magammal, hiszen férjnél voltam, s közben egyre szerelmesebb Erikbe.

Láttam a képeket, a festményeket, tényleg jól sikerültek. Abszolút kifejezőek.

Erik ugyanis eljött, és megnézett előtte a Kabaréban. Az elég nagy hatással volt rá. Annyira, hogy a többi előadásomra is kíváncsi lett. Előző kapcsolataimban vagy azt éreztem, hogy inkább az ismert művész kellett belőlem, vagy a munka kötött össze bennünket, aztán már ez is kevés volt. Itt viszont én magam voltam érdekes Erik számára. Csakhogy ő is házas volt, bár nem éltek már együtt a feleségével. Visszatérve a

korábbi kérdésre, az anyaságra: Milán igazi szerelemgyerek. Bár nem terveztük, a fellángolás adott volt. Mindketten akartuk, hogy a kapcsolatunknak folytatása legyen, én ebből a szerelemből mindenképpen akartam egy kisembert. Szakmailag pedig kezdtem unni magam bizonyos helyzetekben. Önmagam számára már nem voltam annyira érdekes. Fejlődni akartam. A gyerek születésével pedig érzelmileg is nagyot léptem előre. Nyitott rajtam, elvonta magamról a figyelmemet. Egészen máshogy jöttem vissza a színpadra mint táncos. Már nem én vagyok fontos, hanem ő a legfontosabb meg azok a kérdések, amelyeket egy gyerek születésével az ember óhatatlanul feltesz magának. Azt gondolom tehát, hogy nekem ez kellett. Milán a legjobbkor érkezett.

Ezek szerint Erik is.

Szimpatikusnak talált, és megszólított. Nem félt tőlem. A férfiak többsége ugyanis nem tudta leküzdeni a három lépés távolságot. Erik igen, s már ezzel is leszedett a lábamról. Aztán a mosolyával, a kedvességével, az emberségével. Kezeln tudja a hisztijeimet, az ilyen-olyan frusztrációm, fel tudja oldani a feszültségemet. Hatni tud rám, mert kiegyensúlyozott. Ért a nők nyelvén. Vagy inkább: emberi nyelven szól mindenkihez, nem csak hozzám. De a frusztrációk maradtak?

Sajnos igen. Ahogy öregszem, egyre nehezebb megszabadulnom tőlük. Tizennyolc éves koromban még nem voltak ilyen gondjaim. Akkor készítettem ugyanis az első önálló koreográfiámat. Beült egy üvegkalitkába, a homokba...

... és belekiabáltam a világba. Akkor még bármit megtehettem. Kevesen ismertek. Nem volt „mihez képest”. De amikor már társulata van az embernek, figyelnek rá itthon is, a világban is, bekerül egy rendszerbe, díjazzák, elvárások vannak vele szemben, kirakatba kerül, ellenségei lesznek, és egyre frusztráltabban viselkedik.

Még akkor is, ha rengeteg időt tölt külföldön?

Akkor is. A társulatom ugyanis itthon dolgozik, a pénzeket itthon kell megszerezni, itt kell rendszeres fellépéseket biztosítanom a táncosaimnak. Magánemberként már fűtyülhetnék az egészségre, hiszen jól elvagyok a gyerekemmel, társulatvezetőként azonban nem tehetem meg, hogy öt évre elvonulok. Benne vagyok egy körforgásban, amelyből nem léphetek ki.

Holtpontról meg egyébként sem beszélhetnénk. Izgalmas, sokszínű egyéniség. Célegyenesen megy előre a pályán.

Szerencsére mindig van valami, ami el tud vinni, sodorni. Már nem érdekel egy újabb címlapfotó, ilyenfajta népszerűsége egyáltalán nem vágyom. Továbbra is koreografálni akarok. Milán nem vesz el tőlem semmiféle színpadi élményt. A terhességem alatt is aktív voltam. Dolgozni tudtam. Az ötödik hónap végén jártam, amikor bő kombinéban még táncoltam a Sárga tapétában. Aki nem tudta, hogy terhes vagyok, észre sem vette, olyan kicsi volt a hasam. A szülés előtti napon még próbát tartottam a Trafóban, mondtam a társulatomnak, hogy: „Holnap nem jövök, megyek szülni.”

Ennyire biztosra vette, hogy...

... abszolút tudtam. Éreztem. Nyolc hónapos terhesen még lementem a Győri Baletthez, hogy betanítsak egy rövidke darabot, a Klezmer szvitet. Kínlódtam a fiúkkal, valahogy nem ment nekik, mondtam, hogy: „Ha én, ekkora hassal meg tudom csinálni, akkor ti is!” Három hónapos volt Milán, amikor folytattam a munkát. Nem volt hosszabb kihagyás. Vittem magammal a próbára, és ott szoptattam.

A szülést hogyan élte meg? Egy táncosnő teste, mivel sokkal hajlékonyabb...

... én azt hallottam, hogy a táncosnők nehezebben szülnek, mert erős az izomzatuk.

Nem tudom. Lehet, hogy ez is egyénfüggő. Mivel harmincnégy évesen szültem először, a császárról is szó volt. Aztán minden annyira jól alakult, hogy Milán természetes úton született. Négy óra alatt megvolt. A fájdalom azonban engem sem kímélt. Erről szívesen beszélek... erre a nők nincsenek rendesen felkészítve. Ez olyanfajta élmény, amelyet nem lehet leírni. Mi felvettük filmre. Erik végig ott volt a szülőszobában. Már éjszaka jöttek a fájdalmak otthon, aztán bementünk a kórházba, ott beindultak délben a még erősebb fájdalmak, és négykor világra jött Milán. Nem volt hosszú folyamat. Fegyelmezettség kellett hozzá. Nem eshet önkívületi állapotba az ember, mert akkor nem tud uralkodni magán. Ez nagyon fontos. Erre figyelni kell. Én a fegyelmezettséget a Balettintézetben tanultam meg, a szülésnél azonban sok mindenre ráébred a nő. A kínna, a fájdalommal egyetlen pillanat alatt új fényt kap az élete. Az az egy pillanat azonban valóban olyan, mint a középkori kínzás, de erről nem szabad beszélni. Nem szabad, mert a szülés velejárója, amit át kell élni. A szoptatásnak is megvan a mögötte, de azt is el kell fogadni. Én egy évig szoptattam, addig nem is tudtam lefogyni. Nem volt könnyű visszaszerezni a formámat, én pedig azzal a súllyal akartam visszajönni a színpadra, amivel elmentem. Az izomzatomat is vissza kellett állítanom. Gyönyörűség és fájdalom, iszonyatos fáradtság, ami a gyerekekkel jár, de bírni kell, mert attól a pillanattól fogva, hogy megszületik, már ő a fontos. Nekem ez olyan sok élményt adott, hogy bele is raktam a Tüzes angyalba.

Hogy kitáncolja magából...

Most már szabad vagyok. Könynyű és tiszta. És ugyanaz a játékos, parázna, szeszélyes kislány, aki voltam. Az érzékiség is visszatért az életembe. Nagyon sokáig ugyanis nem érdekelt a szex. Ez is úgy van kitalálva, hogy a gyerek az, aki igazából leköti az embert szülés után. Azóta, hogy „ébredezem”, Erikkel filmet forgatunk az életemről. Már 2000-ben elkezdjük, de akkor még csak dokumentumportréban gondolkoztunk, amelyet be is mutattunk volna a Magyar Filmszemlén, csak visszavontam. Most nagyjátékfilmben gondolkozunk, amelyben a szerelmünk mellett a szakmai életünket is megmutatjuk. Büszkeséggel tölt el például Erik sikere a Nyóckerrel, amelyben ötletadóként vett részt a film rendezője mellett. Párkapcsolatban ilyet sem élhettem még át soha, pedig sokkal jobban tudok örülni másvalaki sikerének, mint a magaménak. Azt ugyanis mindig fenntartással kezelem. Eddig sem akartam megfelelni senkinek, most még kevésbé akarok. Sznobizmusnak tartom azt is, ha meghatározzák, milyennek kell lennie egy „művészprodukciónak”. Utálok. A magas művészet és a kommersz ilyenfajta szétválasztása csak Magyarországon létezik, sehol másutt a világban. Vagy jó valami vagy nem; én ezt így gondolom. Olyan színházban hiszek, ahol a néző jól érezheti magát, nevetget, mert a humort nagyon fontosnak tartom. Sajnos nem vagyunk humorral megáldott nemzet. Még mindig nem. Engem viszont nagyon vonz a humor, még akkor is, ha sokan igyekeznek eltántorítani tőle. Megesik, hogy az ember kedvetlen vagy morózus, de a humornak akkor is helye van az életében. A Várakozás – Josef K. szerelmei című darabom is tele van humorral.

Ezt Franz Kafka műve alapján készítette, s az edinburghi fesztiválon a kritikusok díját kapta érte.

A Kastély kedvenc regényeim egyike. A földmérnök, a két segéd, ahogy ott csetlenek-botlanak, az is annyira humoros. Én nem akarok unalmas, három emberhez szóló műveket csinálni, most ugyanis ez a divatos. Ezért szeretek annyira vidéken fellépni, ott tisztább a közönség, mint Budapesten. Külföldön sem azt nézik, kinek

vagyok az útjában, vagy kivel milyen a viszonyom, hanem a darab érdekli őket. Csak sajnos egyre nehezebb külföldi fellépésekhez jutni, mert az utaztatás költségei nagyon magasak. Én is vissza akarok térni azokhoz a produkciókhoz, amelyeknél kevesebb a díszlet, hogy könnyebb legyen a szállítás. A Tüzes angyalnak látványos díszlete van, egy tüllkripta és hozzá a vetítés, az utaztatás azonban nem okoz gondot. A Dadaistákat, amely a legendás zürichi Cabaret Voltaire világát mutatja be vagy az Orwell regénye nyomán született Állatfarmot nem tudom kimozdítani. A díszlet miatt sem, és a sok színész miatt sem.

A Bódy Gábor írta Tüzes angyal már régóta foglalkoztatta. Miért csak most vitte színpadra?

Időbe telt, míg kiforrott bennem a koreográfia. A visszatéréshez pedig ezt találtam a legalkalmasabbnak. Egyébként ezt is Vati Tamással táncolom. Volt már két közös duettünk: az XTABAY, amely egy inka szűz és egy herceg legendás történetébe szöve az ember és az állat folyamatos metamorfózisáról szól, és a Holtodiglan, amely az előbbi folytatása, hozzátevé a platoni párkeresés alapkérdését: vajon egymásnak vagyunk-e rendelve, és megtaláljuk-e valaha réges-rég elvesztett másik felünket? A Tüzes angyalban egy idős pár vagyunk, akik visszautaznak a fiatalságukba, és van egy tíz-tizenöt perces Káma-szútra-jelenet is a darabban. A Tüzes angyalban azonban a lét utáni állapot is érdekel. Szeretném ugyanis hinni, hogy van folytatás. Erik Indiában élt nagyon sokáig, ő ad hitet ehhez. Ő ezt pontosan érzi. Én bizonytalan vagyok. A neveltetésem is ateista volt, de ettől függetlenül a darabjaimba próbálok repülni ide-oda.

A Tüzes angyal a mélybe repül.

Mert ott vannak a démonok. Ez a mű arról szól, hogy van egy utazó, a férfi, és találkozik egy fogadóban a nővel, akinek különböző látomásai vannak. Épp a démonokkal küszködik mezítelenül, amikor meglátja őt a férfi, és izgalmas szerelem alakul ki köztük. És a nő látomásaiban egyszer csak megjelenik egy angyal, ez a gyermek, így tudom lefordítani magamban. Testi kapcsolat sokáig nincs a férfi és a nő között, aztán lesz köztük egy nagyon intenzív időszak, ami után a nő tele büntudattal elmenekül a férfitől. Zárdába megy, ahol az összes apácát megtéríti, az inkvizíció azonban boszorkánynak titulálja, és belehal a kínzásokba. Vati Tamással nagyon jól tudunk dolgozni. A Tüzes angyal két hónap munkája. Bementünk a próbaterembe, és az első pillanattól az utolsóig mindent együtt találtunk ki. Nekem most ez az egyik legfontosabb darabom, hiszen ezzel tértem vissza a színpadra a szülés után. Remegtem is úgy, mint a jegenyefa.

De hiszen a test nem felejt.

Sem a test, sem a zsigerek. Ez a burok, a külvilág hatása. Az ember félelmei, a bizonytalansága, hogy újra meg kell felelni, prezentálni kell valami nagyon erőset a táncosok, a színészek és nem utolsósorban a közönség előtt. Aztán van egy időszak, amikor már nem akarok megfelelni, mert sokkal nagyobb a belső erő, az intenzitás, a test pedig bizonyos dolgokat jobban tud, mint korábban. A tánchoz is kell egyfajta érettség.

A leningrádi Gyerevóval is dolgozott nemrég.

Egy évvel a szülés után Drezdában kerültem munkakapcsolatba az együttesel. Rengeteget tanultam tőlük.

Pár évvel ezelőtt Mészáros Márta rendezésében készült egy Csodálatos mandarin, amelyben a Lányt táncolta. Ezt a filmet csak a Filmszemle közönsége láthatta, a Bartók-örökös ugyanis letiltotta.

Cannes-ba és a velencei Biennáléra is meghívták a filmet, de sehova nem juthatott el. Bartók Péter ugyanis erkölcstelennek titulálta. Félreértelmezte. Azt hitte, a bartóki örökséget így lehet egészségesen megőrizni. Én meg azt gondolom, hogy a fiatalok épp az örökös folyamatos rossz megnyilvánulásai miatt fordulnak el Bartóktól. A film alkotógárdája kétszer fellebbezett a bíróságon, és meg is nyerte a pert, így újabb bemutatója lesz Mészáros Márta alkotásának. Most majd a perről csinálunk filmet Mártával, arról, hogy miképpen lehet napjainkban műveket betiltani, hogyan lehet művészeket a vádlottak padjára küldeni. Tanúként mentem én is a bíróságra. Volt az egésznek egy szörnyű abszurditása, szinte rémdrámája, ezt fogjuk megmutatni a filmben.

Az Erikkal forgatott bőséges anyagból mikorra lesz film?

A februári szemlén szeretnénk bemutatni. Rengeteg a nyersanyag, még nem tudom, mi kerül bele, hiszen az esküvőnktől a különböző turnékig sok mindent felvettünk. Hol Erik, hol én vagyok a film operatőre.

Következő darab?

Egy japán színházi ihletettségű mű lesz. Cseresznyetánc. Ez a gésák tánca, amelyben a noh, a kabuki és a bunraku is benne van. A japán színház stilizáltsága, elemeltsége, tisztasága, a feketeruhások bábjátéka régóta vonz már, és korábban is inspirált.

Tehát visszajött, és köszöni, jól van.

Tele vagyok erővel. Kertes házban lakunk, nagyon szeretek otthon lenni, de az alkotó munkáról nem tudnék lemondani. Túl sok a férfi a szakmában, sok a torzsalkodás, a negatív energia. Kell a nő, a pozitív töltés. Remélem, egyfajta egyensúlyt tudok majd teremteni.

SZABÓ G. LÁSZLÓ